

Josep Maria Fradera

CTD, 1976-2017

El Centre de Treball i Documentació tanca les seves portes i abandona l'activitat pública que des de fa molts anys, des de l'acabament mateix del franquisme, ha dut a terme. És un acord de la Junta Directiva que comunica als socis per tal de prendre la decisió definitiva. El país ha canviat i nosaltres mateixos també ho hem fet. La utilitat de continuar com a entitat oferint debats i un punt de trobada és problemàtica, s'ha desplaçat cap altres bandes. Aquesta constatació no té, òbviament, res a veure amb el compromís individual i amb l'amistat i connexió política i moral que molts de nosaltres sens dubte pensem mantenir, sense necessitat de més escarafalls. Dit d'una altra manera, tanquem però no ens tancarem a casa, cívicament parlant. Motius per debatre i militar n'hi ha tants com sempre o més; caldrà fer-ho d'altres maneres i en altres llocs.

Aquesta modesta entitat va néixer en unes circumstàncies molt concretes. Aviat està dit: a les acaballes mateixes del franquisme. I va néixer amb un propòsit molt definit: canalitzar la inquietud política de molts militants del PSUC i d'altres formacions de l'esquerra davant d'un canvi polític que s'atansava. Hi havia una preocupació molt estesa entre molts de nosaltres que l'esquerra comunista, en el sentit més ampli, sortia mal preparada culturalment i políticament davant del canvi polític, d'un canvi polític que ningú no era capaç de preveure ni com seria ni allò que vindria després. El CTD va permetre disposar d'un lloc on, sense pretendre assenyalar mai una nova ortodòxia, les preocupacions de tots plegats es poguessin expressar i compartir en llibertat. Si alguna persona personificava llavors la voluntat de posar el patrimoni ideològic sobre la taula aquesta era, indiscutiblement, Manuel Sacristán. En efecte, ell mateix s'havia compromès de paraula i per escrit a emprendre aquesta tasca ideològica i cultural crítica quan el 'doble aldabonazo' de 1968 a París i Praga, per citar les paraules del propi Sacristán.

En aquesta direcció el CTD va arrencar empès per l'energia i lucidesa de dues persones claus aleshores i molt enyorades després: l'Octavi Pellissa i en Felip Palma. El compromís, la lucidesa i la ironia intel·ligent de l'Octavi, en particular, eren insubstituïbles a l'hora de definir objectius i de llimar tensions entre les persones i sensibilitats diverses que poblaren el primer CTD. Cal afegir-hi a Ramon Garrabou, fundador de l'entitat i columna vertebral de la mateixa fins al darrer dia, fins aquest 13 de desembre de 2016. L'altre pilar ha estat la fidelitat d'un nombre suficient de socis que permeté mantenir el local de Gran de Gràcia i una infraestructura mínima de secretària que ha resultat clau. Comptant amb això, el Centre desenvolupà activitat al voltant de dues vies en paral·lel.

D'una banda, promovent iniciatives cíviques i polítiques quan considerava que l'actuació i el capteniment dels partits polítics no estaven a l'alçada de les circumstàncies. Val la pena recordar algunes de les campanyes que varen dominar l'activitat oberta del Centre, convocant altres grups i persones. En dono una llista breu: la campanya 'aturem les nuclears'; contra la repressió i la tortura en el postfranquisme; la discussió crítica sobre el significat de la guerra civil i la repressió posterior; per saber més coses de l'antifranquisme i el moviment obrer i sindical; contra l'entrada a la OTAN i el trampós referèndum que el govern de Felipe González organitzà per assolir-la; contra les dues guerres del Golf, en les quals el CTD es va convertir en el pal de paller de la confluència de molts grups.

La segona línia d'actuació -santa ingenuïtat!- consistí en la temptativa de forjar una espècie de Institut Gramsci italià a la catalana. La idea era reunir a persones identificades amb la idea d'una renovació del pensament marxista i emancipador, entès això altre cop de manera molt àmplia i generosa i en diferents àmbits. Arrancaren amb força grups d'historiadors, amb Josep Fontana al capdavant; d'economistes alternatius amb Alfons Barceló i Jordi Roca; seminaris d'ecologia amb Joan Martínez Alier i el propi Manuel Sacristán, llavors en la direcció de la revista *Mientras tanto*. Es reuniren també en moments diversos advocats i professionals vinculats al dret. Una part de l'activitat d'aquests grups es va mantenir força temps, amb aportacions d'interès que es podrien resseguir en les publicacions de l'esquerra i en la feina disciplinar de moltes de les persones que trobaren llavors allí un espai interessant de discussió.

El CTD no tractà mai de construir ni de imposar una política. S'acceptaven iniciatives per consens. Mai es vetà la presència de ningú de l'àmbit de l'esquerra o amb aportacions interessants a fer. Mentrestant, al voltant seu, els partits, els sindicats i la pròpia acadèmia s'anava articulant cada cop amb més densitat, establint uns i altres les normes molt sovint desconfiades i llunyanes envers iniciatives sorgides informalment a altres llocs, des de la perifèria del món oficial i dels satèl·lits (subvencionats) que l'envolten. La circulació de persones ha estat també rellevant, de vegades fins i tot desconcertant. Em vist passar a persones i grups de l'extrema esquerra més agressiva al socialisme democràtic més pansit passant a voltes per un comunisme 'euro' de circumstàncies; del internacionalisme més confús al nacionalisme més desimbolt. S'ha vist de tot i encara resta una bona estona d'espectacle. Mentrestant, una nova generació ha agafat les regnes i es disposa a lluitar pel món alternatiu al qual els membres de la més modesta de les entitats no hem deixat mai de sentir-nos cridats a contribuir per fer-lo possible. I, com que la nostàlgia és humana però és un error, nosaltres ara diem: el CTD és mort, visca el CTD! En definitiva, les idees d'una humanitat reconciliada que el Centre ha dut com una petita espelma a la processó son tan vives i necessàries com ho eren en aquell ara llunyà any 1975.